

SPATIUL FINO-UGRIC

FINLANDA

ESTONIA

LETONIA

LITUANIA

Proiect realizat de : Ana Maria Saulea
Alexandra Rotaru
Diana Rahau
Denisa Sava

Grupa 213

Introducere

“Cultura este alcatuita din tipare explicite si implicite , de si pentru comportament si transmisa de catre simboluri , constituind achizitii distincte ale grupurilor , incluzand personificari in opere de arta...”

Alfred Kroeber

Pentru a defini notiunea de cultura este necesara dezvoltarea unei multitudini de notiuni complementare pentru a rezulta aceasta forma de sincretism care este cultura: pe langa cele 7 arte, cultura inseamna relatii interumane, comunitati etnice, traditii si obiceiuri, educatie, valori umane, societati, peisaje culturale, elemente lingvistice, legende, nationalitate si multe alte valori ce se inscriu din punct de vedere cultural in creionarea tabloului complet al unei tari.

Daca am dori fie si numai sa trecem in revista cliseele despre Nord, in cazul Finlandei, am descoperi ca cel mai adesea asociem Nordul cu zapada si frigul, cu raceala oamenilor care locuiesc in aceasta regiune, cu rigoarea popoarelor; exista insa si o imagine idealizata a Nordului: o regiune lipsita de coruptie, in care regii circula cu bicicletele si merg la cumparaturi la piata alaturi de oamenii obisnuiti... Vetii vedea insa ca Europa Nordica nu inseamna numai atat....

Zona Marii Baltice ramane pentru multi o zona neexploata din punct de vedere cultural ; nu multi sunt cei care isi aduc aminte de orasul Vilnius, de folk-ul lituanienilor sau de bucataria unica a letonilor. Cultura lor nu inseamna numai atat-putem vorbi de influentele din arhitectura, de curentele literare, de comunitatile etnice unice si de multe alte lucruri interesante.

Asadar, spatial fino-ugric este un izvor de cultura unica, ce poate oricand servi ca exemplu altor state.

PARTEA I

0. Spatiul fino-ugric

Grupul lingvistic fino-ugric sau uralic, are o acceptiune mai larga, include atat limbile fino-ugrice cat si limbile samoiezilor din Siberia de vest. Ramura ugrica a grupului fino-ugric include limba maghiara si subgrupul ob-ugric (de unde fac parte limbile vogul sau mansi, ostiac sau hanti). Grupul finic consta in limbile perm-finice (votiak sau udmurt si zirian sau komi), volga-finice(mordvin si ceremis sau mari), limbile laponice (sami) si balto-finice. Acest grup lingvistic poate fii divizat la randul sau in doua subgrupe:

-limbi balto-finice nord-estice : finlandeza estica, ingriana, kareliana-olonetisns, ludica si vepsiana ;

-limbi balto-finice sud-vestice : estoniana, livoniana, votica, finlandeza vestica.

In ceea ce priveste originea populatiilor fino-ugrice, se vehiculeaza mai multe teorii: teoria altaica sustinea ideea unei patrii originare comune pentru populatiile altaice si uralice. Adeptii teoriei uralice sustin insa ca a existat un spatiu comun al fino-ugricilor si samoiezilor in regiunea Volgai mijlocii. Treptat diferite subgrupe etnice au parasit aceasta regiune: mai intai samoiezii, apoi ugricii, perm-finicii si in cele din urma balto-finicii. In prezent insa, patria de origine a uralicilor e localizata in Europa Estica , in zona impadurita situata la vest de muntii Urali; de acolo, in decursul istoriei populatiile fino-ugrice s-au deplasat spre vest si nord-vest, punand bazele unei noi realitati lingvistice si demografice in regiunea rasaritena a Balticii sau in Europa Centrala.

In zilele noastre populatiile ugro-finice se intalnesc in special in Federatia Rusa (3.2 milioane de oameni), in apropiere de Oceanul Arctic si Marea Baltica, deoarece au fost mai strans conectate cu Rusia in comparatie cu cele cauziene sau siberiene si din cauza apropierii mai mari fata de Moscova, acest lucru favorizand cucerirea lor mai devreme. Insa natiunile fino-ugrice privesc spre vest si primesc o sustinere culturala din partea Finlandei, Estoniei si Ungariei cu care sunt inrudite.

La sfarsitul anilor 1980 s-a inregistrat o renastere a limbilor fino-ugrice, populatiile din aceste regiuni au inceput de fie mai constiente de trecutul si identitatea lor etnica, de inrudirea lor culturala cu populatiile fino-ugrice formatoare de state. S-au fondat organizatii nationale precum Liga Populara Kareliana, au luat nastere organizatii de tineret, culturale, ecologice si religioase. La inceputul anilor 1990 a inceput sa se dezvolte cooperarea dintre natiunile fino-ugrice estice, susutnuta si de natiunile fino-ugrice occidentale; in mai 1989 s-a desfasurat Primul Congres al Scriitorilor Fino-Ugrici la Ioskar-Ola urmat apoi de o serie de congrese si organizatii: Uniunea Scriitorilor Fino-Ugrici, Asociatia Tinerilor Natiunilor Fino-Ugrice, Festivalul International de Folclor Fino-Ugric, iar in decembrie 1992 a avut loc Primul Congres Mondial al Natiunilor Fino-Ugrice desfasurat la Sâktâvkar si care a adunat 800 de delegatii din toate regiunile si statele ugro-finice, inclusiv occidentale.

PARTEA A II-A

0. Caractere generale.

2.1. Finlanda

Pentru multi oameni, Finlanda este si azi “tara padurilor si lacurilor”, o terra magica: 70% din suprafata tarii este acoperita de paduri, existand aici peste 60 000 de lacuri. Capitala statului este la Helsinki, oras situat in sudul tarii care a fost fondat in 1550 de regale suedez Gustav I Vasa si reconstruit in 1640 pe locul actual. Teritoriul Finlandei se intinde pe o suprafata de 1160 km pe directie nord-sud si 540 km pe directie est-vest in interiorul caruia exista un numar impresionant de lacuri (peste 55 000), inclusiv cel mai intins lac, Saimaa si cea mai mare inaltime muntoasa, Haltiantunturi.

Finlanda are un relief scund, dezvoltat pe roci eruptive si metamorfice apartinand scutului arhaic feno-scandic si marcat de actiunea calotei glaciare cuaternare. In sud, lanturi de coline morenice, bine impadurite, domina regiunea lacurilor, alternanta coline domoale, paduri, lacuri fiind tipic finlandeze. Tarmurile sunt dantelate si insotite de numeroase insule (circa 80 000).

Una din cele mai mari influente asupra reliefului au avut-o ghetarii continentali cuaternari, care au modelat suprafata tarii. Când ghetarii s-au retras, acum mai bine de 10.000 de ani, au lasat în urmă morene (grămadă de pietriș, nisip, sfărâmaturi de stânci și argilă, transportată de ghețari în alunecarea lor sau depusă de ghețari dispăruți), drumlins (formă de relief de origine glaciară, având un contur eliptic) și eskers (creastă lungă și sinuoasă formată din nisipuri și pietrișuri aduse de torenții glaciari). Miile de lacuri din partea sudică a țării stau mărturie prezenței de odinioară a ghetarilor. Forța lor a săpat fundurile lacurilor, care s-au umplut cu apă provenită din topire. Retragerea ghetarilor este, pe scara timpului geologic, atât de recentă, încât căile de scurgere ale apelor nu au avut timp să se formeze complet.

Multe dintre statele lumii pot fi divizate in regiuni geografice cu caractere distincte, in Finlanda inasa, se intalnesc caractere fizice asemanatoare in toate cele patru regiuni in care este divizata: in arhipelagul finlandez, apa si muntii sunt dominante; aici se gaseste insula Åland, o zona puternic disputata in timpul primului razboi mondial intre Finlanda si Suedia din motive strategice, dar care, in urma hotararii Ligii Natiunilor a fost acordata Finlandei. Regiunea de coasta a Finlandei este dezvoltata pe spatii largi argiloase, unde agricultura joaca un rol foarte important; in partea centrala a statului se afla Districtul Lacurilor Finlandeze cu paduri intinse, iar parte muntoasa a Finlandei este acoperita cu vegetatie de munte.

Clima, boreala, este influentata de vecinatatea Marii Baltice, de multimea lacurilor si de masele de aer calde ale vanturilor de vest (temperatura medie anuala la Helsinki este de 6,2° C). Precipitatiile se inregistreaza tot timpul anului, cu maximum spre sfarsitul verii. In Laponia soarele “dispare” iarna timp de 52 zile, iar vara nu apune timp de 67 zile. Tot aici aurorele polare sunt frecvente in noptile de iarna. Latitudinea este un alt factor care influenteaza climatul Finlandei : pentru ca Finlanda este cea mai nordica tara a Europei, iarna este cel mai lung anotimp : dureaza intre 105 si 120 de zile in arhipelag si 180-220 de zile in Laponia.

Hidrografia este dominata de prezenta lacurilor care sunt legate, de regula, intre ele printr-o retea densa de rauri, mai lungi fiind Kemijoki (552 km), Torniojoki (408 km) si Tenojoki (344 km), toate in partea de nord a tarii, ultimele doua formand, in parte, granita cu Suedia si, respectiv, Norvegia.

Vegetatia si fauna este formata in principal din paduri de conifere (stejarul apare doar in extremitatea sudica) care ocupa circa 70% din teritoriul tarii (locul I din Europa). In Laponia dominanta este tundra, cu muschi, licheni si arbusti, pe intinsul careia pasc 215 000 de reni. Printre animalele salbatice se numara ursii, lupii si vulpea polara, toate gasite mai ales in zona cea mai putin populata din regiunile de nord. Tot in nord se intalnesc si cuiburile gastelor salbatice, lebedelor, ptarmiganului si fluierarului auriu.

Solurile cenusii de munte predomina tinuturile interioare ; treimea nordica a Finlandei este acoperita de mlastini amestecate cu turba. Cele mai fertile soluri sunt in sud, campurile de coasta, care sunt formate din argila marina.

Resursele. Padurile sunt cea mai valoroasa resursa naturala a Finlandei; molidul, pinul si mestecanul auriu sunt principalele specii exploatate in scop economic. Alte resurse importante sunt cobaltul, vanadiul, cromul, nichelul precum si campuri diamantifere.

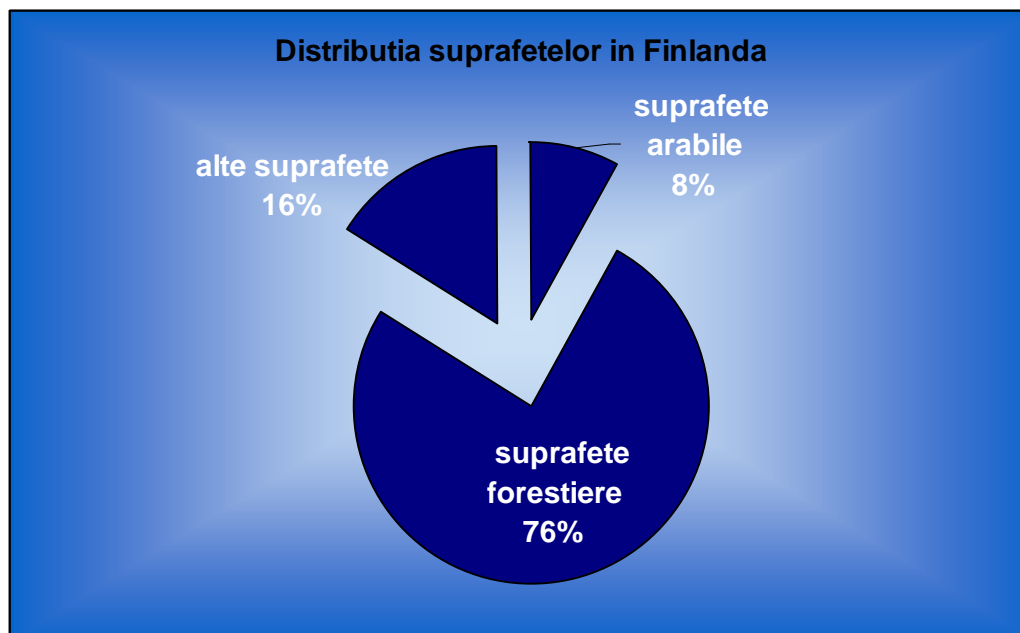

Figure 1

2.2.Lituania

Lituania este situata in Europa central-estica, avandu-i ca vecini pe Letonia, Belarus, Polonia, Rusia (enclava Kaliningrad) si Marea Baltica. Suprafata de 65 000 kmp este inchisa intr-un triunghi aproape echilateral, cu latura de 300 km.

Campia joasa cu altitudini sub 100 m ocupa partea centrala si teritoriul din vecinatatea mării, numit Pajūrio; in rest teritoriul este format din coline morenice, prezente atat in vest, cat si in est si sud-est, la granita cu Belarus.

Lituania prezinta un relief glaciari plat exceptie facand, morenele din parte de est si vest a tarii, unde inaltimele nu ating mai mult de 300 de metri. Zona este crestata cu numeroase lacuri si mlastini, iar padurile mixte acopera mai mult de 30% din teritoriul tarii.

Clima temperata prezinta nuante maritime in vest si precipitatii intre 540 si 930 mm pe an; la Vilnius temperatura medie lunara variaza intre -5°C in ianuarie si 17°C in iulie.

Reteua hidrografica este densa, mai importante fiind raurile Nemunas sau Neman, Neris, Venta; exista de asemenea numeroase lacuri, aproximativ 3000, majoritatea avand cuvete glaciare.

Vegetatia este formata din paduri de conifere care acopera circa 30 % din teritoriul tarii. Fauna prezinta o mare varietate: 70 specii de mamifere, 300 specii de pasari, 60 specii de pesti, apoi reptile si amfibieni. Speciile rare si pe cale de disparitie sunt incluse din 1976 in asa-numita “Carte-Rosie” si protejate.

Solurile sunt nisipoase si argiloase.

Resursele naturale sunt constituite din calcare, quart, gips, dolomite din care se produce ciment, sticla si ceramici. Exista de asemenea o rezerva insemnata de apa minerala precum si ape termale, turba si terenuri arabile.

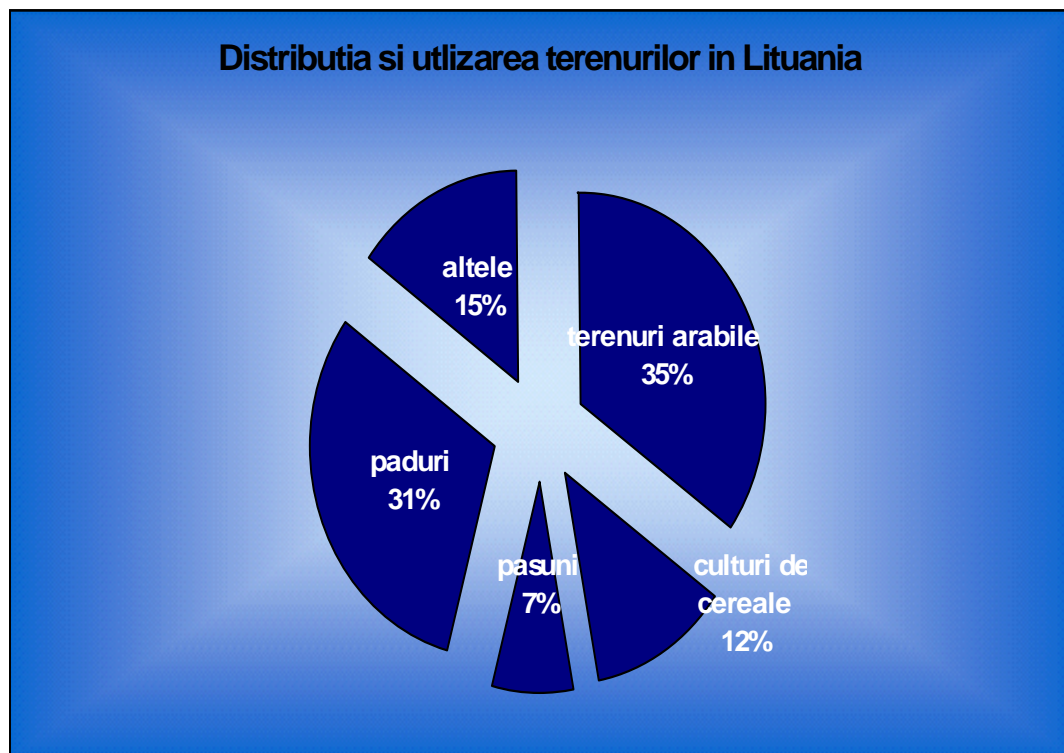

Figure 2

2.3. Estonia

Estonia este o tara baltica in Europa de nord cu capitala la Tallinn (Reval). Se invecineaza in sud cu Letonia, in est cu Rusia, la nord cu Finlanda si la vest cu Marea Baltica. Este o tara maritima care include peste 1500 de insule si insulite, majoritatea nepopulate.

Relieful Inaltimea medie a reliefului este de 50 m, varful cel mai inalt fiind Suur Munamagi in sud-est, cu 318 m. Numara 1400 de lacuri, majoritatea foarte mici, cel mai mare fiind Lake Peipus. Estonia are numeroase terenuri mlastinoase iar o mare parte a coastei este marcata de numeroase golfuri stramte si mici. Dintre insulele Estoniei, doua sunt atat de mari incat pot fi considerate ele insele tari: Saaremaa si Hiiumaa. Se desfasoara in partea nordica a zonei temperate si la tranzitia dintre climatul maritim si continental. Chiar daca latitudinea impune anumite conditii climatice, Estonia inregistreaza temperaturi mai ridicate datorita vanturilor calde; Marea Baltica cauzeaza diferente intre climatul de coasta si cel intern. Temperatura media anuala este de 5°C.

Hidrografia Reteaua hidrografica este densa, existand circa 150 de cursuri de apa, dar numai 9 au mai mult de 100 km (Parnu, Poltsamaa, Redja). Cel mai mare debit il are fluviul Narva care dreneaza si marele lac Peipus, de la granita cu Rusia; exista in total peste 1400 lacuri.

Vegetatia si fauna Este alcatuita din conifere, padurile ocupand 40% din suprafata iar turbariile 15%. Fauna este bogata, intalnindu-se lupi, ursi, vulpi. Sunt ocrotite prin lege 59 de specii de plante si 198 de specii de animale. Exista 4 parcuri nationale : Lahemaa, Vilsandi, Soomaa si Karula, o rezervatie a biosferei si circa 60 de alte rezervatii.

Solurile Afectat in cuaternar de calota glaciara, teritoriul tarii este alcatuit dintr-o alternanta de sectoare joase, in parte mlastinoase sau lacustre, si zone mai inalte, calcaroase in nord si acumulari morenice in sud.

Resurse Sunt alcatuite din cupru, nichel, crom, azbest, fier, huila care sunt insa nevalorificate. Se fac prospectiuni in zona off shore si depresiunea Danakil pentru petrol si gaze naturale. Exista de asemenea si rezerve de turba. Industria asigura 30% din PIB in 1997 si este in curs de refacere dupa deceniile de razboi civil.

2.4. Letonia

Letonia este o tara baltica situata in Europa de nord cu capitala la Riga. Granita de vest a tarii o constituie Marea Baltica, in nord se invecineaza cu Estonia, in sud cu Lituania si in est cu Rusia. Tara este alcatuita din 26 de districte

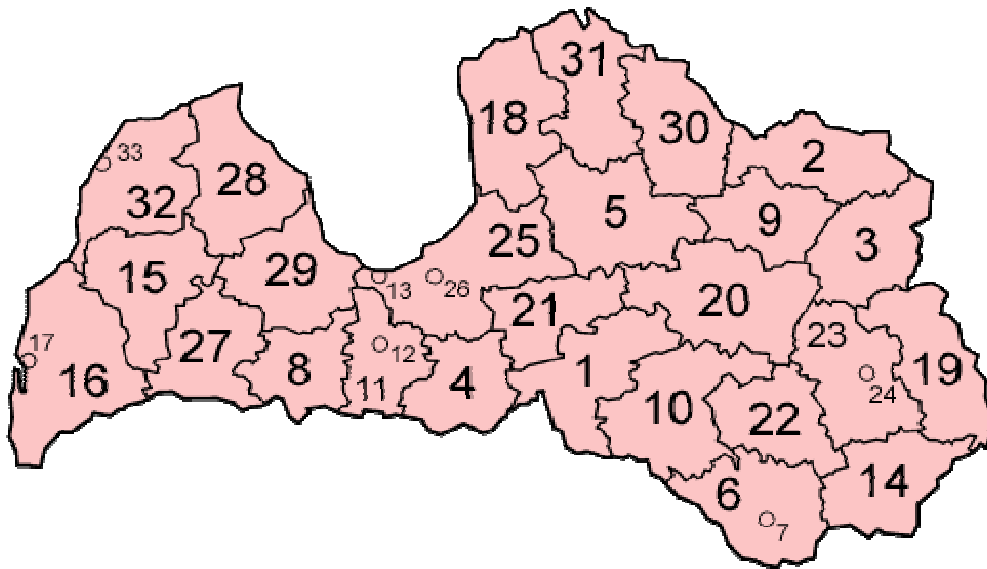

Figure 3

Aproximativ 98% din teritoriul tarii se afla la mai puțin de 200m altitudine, avand o populatie de 2,3 milioane locuitori.

Relieful este reprezentat de campii intinse acoperite de paduri; inaltimea maxima este de 311m in Gaizinkalns. In peisaj sunt evidente urmele glaciatiunii cuaternare de calota: coline morenice, depresiuni azi ocupate in buna masura de lacuri, blocuri eratice de mari dimensiuni.

Clima este temperata, cu influente maritime, mai pronuntate in vest; temperaturile medii ale lunilor extreme sunt -4°C in ianuarie, 17°C in iulie; media anuala a precipitatiilor este intre 550 si 800mm.

Hidrografia. Reteua hidrografica este densa, existand 12 000 de cursuri de apa, cele mai multe foarte scurte, rauri mai importante fiind: Daugava, Gauja si Venta. Exista peste 300 lacuri, 40% dintre ele in colinele Latgale, majoritatea putin adanci (Dridzis).

Vegetatia si fauna. Padurile de conifere ocupa 40% din teritoriu, iar regiunile mlastinoase si turbariile 10%. Fauna este variata (circa 14 000 specii), in parte ocrotita in parcuri nationale si rezervatii naturale: Slitere, Grini, Moriscalca, Teici. Numarul speciilor de flora si fauna ocrotite se apropie de 300. In ultimile decenii au fost colonizati zimbrul, castorul, ursul brun si bizamul.

Resurse. Subsolul contine pietre pretioase, indeosebi diamante, iar industria prelucratoare este aproape inexistentă. Principala resursa naturala a tarii o reprezinta apa. Proiectul Lesotho Highland Water vizeaza valorificarea potentialului fluviului Orange care are 6 baraje si tot atatea rezervoare de apa, fiind inaugurat in 1998. Acesta va asigura apa si energia electrica pentru Letonia.

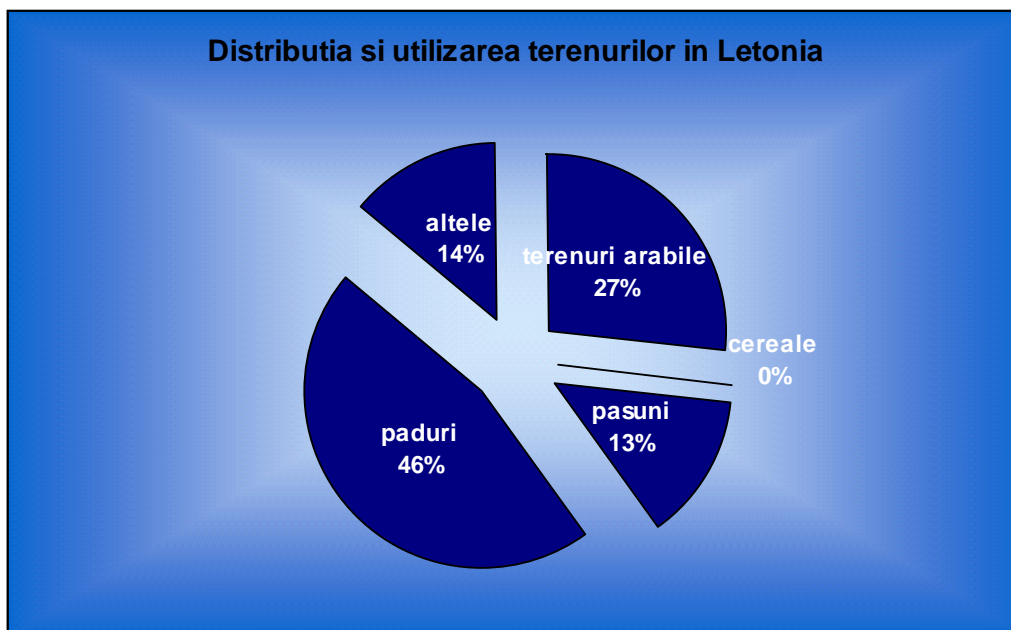

Figure 4

PARTEA A III-A

0. Istoria aparitiei si evolutia statelor

3.1. Finlanda

Triburile finlandeze au migrat acum aproape 3.500 de ani in regiunea Finlandei de astazi (*Peninsula Scandinava a avut candva o foarte numeroasa populatie de finezi, care sunt o rasa foarte veche...Finlandezii sunt o rasa capabila de cele mai mari progrese de civilizatie, dar ei nu s-au manifestat ca o rasa creatoare in domeniul culturii, ca o rasa din acelea pe care se sprijina ,mai mult sau mai putin, dezvoltarea si progsul omenirii....Finlandezii sunt o rasa harnica si onesta, de o rara statornicie, in lucrul inceput* .Nicolae Iorga). Regiunea in acele timpuri era locuita de nomazi laponi, iar zona de coasta occidentala de imigranti de origine suedeza.

De la jumataea secolului al XII-lea , regele Suediei a inceput convertirea la catolicism a tuturor teritoriilor detinute, printre care si Finlanda. Se realizeaza o serie de reforme prin care toti catolicii din Regatul Suedez trebuiau sa urmeze invataturile propovaduite de Martin Luther, biserica este transformata intr-o institutie statatla iar domeniile sale sunt confiscate ; o serie de burghezi si printi suedezi isia suma statutul de Duce al Finlandei, insa fara a oferi astfel vreun statut aparte Finlandei (aveau reprezentanti in Dieta statului si ocupau functii influente in administratie si armata ; limba finlandeza era vorbita doar de aristocratia finlandeza ,

insa pana la un moment dat cand influenta si presiunile din parte Suediei au crescut). Resdinta statului era la Åbo (denumirea in finlandeza a orasului Turku) si era alcatuita numai din partile mai importante si populate din sud-vest , adica ducatul Finlandei de Sud(astazi regiunea Varsinais-Suomi) si cel al Finlandei de Nord (astazi Satakunta).

Situatia Finlandei era relativ buna din punct de vedere economic ; asa este descrisa in 1561 de George North (*The Description of Swedland, Gotland and Finland*) care considera ca Finlanda este o tara mai frumoasa decat Suedia, o tara prospera care importa vin din Spania si depasea Suedia in privinta productiei de grane ; North remarca si doua dintre permanentele finlandezilor : razboaiele cu Rusia si bilingvismul. In secolele al XIV-lea si al XV-lea au fost introduse in Finlanda sistemul de proprietate si cel social suedez, devenind astfel parte a sistemului social scandinav.

Razboiul de 30 de ani a afectat vietile multor finlandezi care au fost obligati sa ia parte la expeditii militare departe de teritoriul natal. Momentul in care regii suedezi si-au intors atentia spre sud a fost unul esential in istoria finlandei ; de atunci regatul a neglijat apararea finlandei si a teritoriilor baltice si nu a luat in seama aspiratiile rusiei de a domina regiunea Marii Baltice. Aceasta va avea consecinte grave asupra Suediei, Finlandei si a regiunii baltice pe termen lung. In timpul Marelui Razboi Nordic pe care tarul Petru I l-a initiat prin ocuparea Finlandei in 1700, sprijinit de Polonia si Danemarca, primele consecinte au inceput deja sa fie resimtite- rusii au cucerit Viipuri,Savonlinna si au ajuns pana la Oulu si Ii in nord. Dupa construirea St. Petersburgului, ambitiiile rusesti in Finlanda au fost atat de natura militara cat si strategice : noua capitala trebuia sa beneficieze de o zona de securitate, Viipuri ajungand astfel sa devina lacatul care garanta securitatea St. Petersburgului. Inercarea Suediei de a-si lua revansa impotriva Rusiei a avut urmari in urma tratatelor de pace prin care au luat nastere doua Finlande : una ruseasca si alta suedeza, aparand astfel notiunile de vechea Finlanda si Noua Finlanda.

Natiunea se creeaza , nu se naste... o natiune trebuie sa aiba o identitate culturala, o coeziune si o unitate pe care mediul exterior sa o poate recunoaste ca pe ceva distinct si chiar singular. Situatia Finlandei sintetizeaza ideal aceste consideratii; in termeni culturali, natiunea finlandeza a secolului al XIX-lea a avut o frontiera estetica naturala : Finlanda luterana cu valorile sale occidentale, cu sistemul juridic si structura administrativa mostenite de la suedezi nu a avut nici o dificultate in a-si marca deosebirea fata de Rusia ortodoxa si autocrata. Definirea sa fata de vest a fost mai dificila;din cauza dominatiei continue a limbii suedeze ,Finlanda, desi politic parte a Rusiei, a ramas legata inca de vechiul spatiu cultural. Prin publicarea in 1835 a Kalevaleii, una dintre cele mai mari epopei europene, a crescut interesul pentru dezvoltarea unei limbi finlandeze moderne. Astfel in deceniul al 7-lea, finlandeza a devenit, alaturi de suedeza, limba oficiala in ducat. Noul credo al parintilor fondatori ai natiunii finlandeze a fost: *Noi nu mai suntem suedezi, nu vrem sa devenim rusi, asa ca lasati-ne sa fim finlandezi.*

Initial, tarul Alexandru I nu a avut nici o intentie sa incorporeze Finlanda, dar in urma tratatului de la Tilsit a incercat pe cale diplomatica sa faca Suedia sa renunte la Finlanda, lucru sfarsit insa in urma unui razboi. Asadar cucerirea teritoriului finlandez de catre Rusia in 1808 a creat conditiile in care natiunea finlandeza s-a putut naste si si-a putut castiga independenta. Incadrata de statul suedez, Finlanda era o provincie saraca si neglijata, fara identitate politica si culturala. Acum Finlanda era ridicata la rangul de *natiune* in marea casa a Imperiului Tarist....*se creeaza un nou stat si o noua natiune .*

Tarul Alexandru al III-lea a continuat politica predecesorilor sai fata de Finlanda; el totusi nu putea accepta faptul ca Finlanda era un stat aproape total separat de Rusia , cu armata, cu serviciul postal, sistem monetar si tarife vamele diferite. Incepe astfel un proces de rusificare prin interzicerea taxelor vamele pe bunurile rusesti care intrau in Finlanda, a integrat armata finlandeza in armata rusa, iar prin intermediul unui nou guvernator general a adus in Finlanda bagajul ideilor slavofile si un program de rusificare sistematica mai ales in domeniile limbii si educatiei.

Masurile opresive adoptate de rusi in Finlanda, precum si planurile secrete rusesti de a anihila complet autonomia Finlandei a dus la aparitia unui comitet care urmarea desprinderea Finlandei de Imperiul Rus. In urma unei intelegeri cu Germania se creeaza Al 27-lea Batalion Regal Prusac Jäger pentru o eventuala lupta cu Rusia, dar care nu mai este aplicata ,duce doar la scaderea increderii rusesti in finlandezi. Revolutia rusa din februarie-martie 1917 a determinat restituirea autonomiei Finlandei in deplinatatea sa (7 martie), iar in 1919 devine republica; razboiul ruso-finlandez ii rapeste in principal istmul Kareliei. Conflictetele eterne cu Rusia sfarsesc prin Tratatul de pace de la Tartu din septembrie 1944. Anii care au urmat au fost cunoscuti sub numele de *anii periculosi* din cauza unei posibile dominatii rusesti asupra bazei militare de la Porkkala. In cel de-al doilea razboi mondial isi pastreaza starea de neutralitate, iar in anul 1995 intra in Uniunea Europeana..

Estonia. Letonia. Lituania

Primele semne ale locuirii umane au aparut in regiunea est-Baltica, ca rezultat al retragerii calotei de ghetata care acoperea nordul Europei acum 14.000 de ani. Mai intai a fost eliberata de gheata regiunea de nord-est si sud a Lituaniei actuale pentru ca apoi retragerea ghetii sa se faca in directia nord-estului Estoniei. Acum 9.000 de ani intreg teritoriul ocupat azi de tarile baltice a fost pentru prima data in istorie eliberat , de data asta numai de gheata. Alaturi de transformarile climatice, cele ecologice au imbiat omul sa se aseze pentru prima data in aceasta regiune. Arheologii au datat in mileniiile al XI-lea i. Hr primele asezari umane descoperite pe teritoriul Lituaniei (Eiguliai, Puvotsiai). Spre sfarsitul mileniului al IX-lea si inceputul mileniului al VIII -lea au aparut primele asezari umane pe teritoriul Letoniei(pe langa raul Daugava –Laukskola,Selpils). Asezari similare nu au fost inca descoperite pe teritoriul de azi al Estoniei, lucru datorat probabil de mentinerea un timp mai indelungat a calotei glaciare in regiune,cele mai vechi asezari descoperite in Estonia sunt cele de le Pulli situate pe malul raului Parna.

De la inceputul “istoriei” comunitatile baltice au avut legaturi comerciale si umane cu populatiile scandinave, aceste legaturi nu au fost numai diplomatice, incercarile scandinavilor de a-si construi colonii pe tarmurile orientale ale balticii fiind intampinate cu rezistenta de catre localnici. De-a lungul sec al X-lea si in prima jumătate a secolului al XI-lea, tarmurile orientale ale Balticii au fost in atentia expeditiilor vikinge, dovada acestor actiuni sunt pietrele runice ridicate in Suedia pentru comemorarea razboinicilor. Pe la sfarsitul secolului al XI-lea putem considera ca s-a sfarsit epoca vikinga; actiunile lor au transformat situatia politica, au accelerat procesul de formare statala din Rusia. In anul 850 apare cetatea Novgorodului, un adevarat oras medieval, iar in anul 1030 Iaroslav cel Intelpt a ajuns

pana pe teritoriul locuit de estonieni si a construit fortareata la Tartu, in acest fel sud-estul Estoniei a cazut sub dominatie ruseasca pentru aproximativ 30 de ani.

Pe masura ce avansul spre rasarit al germanilor a atins regiunea baltica la sfarsitul secolului al XII-lea , s-au inregistrat schimbari esentiale in viata populatiilor ce locuiau in aceasta zona .In final luptele pentru hegemonie asupra rasaritului Marii Baltice au avut ca rezultat stabilirea dominatiei Cavalerilor Spadei si a regatului Danemarcei asupra Livoniei si Estoniei. Singurul efect pozitiv al acestei batalii este dezvoltarea orasului Tallinn in jurul fortaretelor daneze, devenind o schita a viitorului Talinn de azi. Ocupatia germana nu a adus cu sine o migratie in masa a colonistilor germani de origine taraneasca, ci doar stabilirea unui strat social nobiliar germanic suprapus localnicilor, precum si a unei populatii citadine provenite din lumea germanica..

Impactul religios, cultural, social, economic, ideologic, lingvistic, arhitectonic al avansului civilizatiei Europei centrale spre coastele baltice a fost imens. Noile institutii rezultate ca urmare a acestui fenomen au contribuit la crearea unui nou focar de civilizatie europeana, a unui avanpost al Europei catolice in Europa de rasarit. Regiunea Balticii Orientale a ajuns sa fie amplasata din punct de vedere cultural pe falia ce separa Europa catolica (mai tarziu protestanta si catolica) de cea ortodoxa. Spiritualitatea germana si scandinavă si-au impus puternic amprenta asupra fondului de valori impartasit de societatile baltice; numai asa se explica rezistenta populatiilor baltice opusa cu succes rusificarii la care au fost supuse la sfarsitul secolului al XIX-lea si inceputul decolului al XX-lea.

Datorita integrarii comunitatilor baltice in zona de dominatie a germanilor, danezilor si suedezilor , tendintele generale europene care au marcat civilizatia Evului Mediu si-au spus cuvantul si asupra teritoriilor locuite de estonieni si letoni, iar lituaniei se vor integra si mai strans si isi vor insusi valorile Europei Centrale prin influenta polonezilor. Din aceasta perioada, regiunea Tarilor Baltice cunoaste o istorie oarecum separata: aceasta arie geografica este impartita in Livonia si Lituania (Livonia cuprindea cea mai mare parte a Estoniei si cea a Letoniei de azi, iar denumirea de Estonia in Evul Mediu se referea numai la regiunea nordica a Estoniei actuale).

Religiile balto-finice seamana cu cele altaice; in ambele cazuri se semnaleza existenta zeitatilor celeste, mitul scufundarii cosmogonice(scufundarea unei fapturi antropomorfe auxiliar sau adversar al lui Dumnezeu; acest mit are in vedere sublinierea caracterului dualist al Creatiei si este prezent cu precadere in legendele finlandezilor si estonienilor. Spiritul cel bun a creat viata, dar datorita unei clipe de neatentie permite crearea unui spirit rau , subpamantean care instaureaza moarte; diavolul insusi se scufunda, el ascunde putin namol in gura si faureste muntii si mlastinile) si samanismul (samanul avea rolul in societatile balto-finice de a lupta cu boala si moartea aduse in societatile umane de spiritele rele). Apare aici o zeitata samoieda cunoscuta sub numele de Num ce isi are lacasul in lumea celestasi are control asupra vanturilor si ploilor; este atoatestiutoare si justitiara. Estonienilor si livonienilor le sunt cracteristice multe zeitati locale si spirite; in conceptia lor religioasa existau arbori, pietre si izvoare sacre carora adesea le erau adresate sacrificii umane si animale.

3.2.Estonia ramane unul dintre ultimele colturi ale Europei medievale care a fost crestinata; in anul 1193 Papa Celestin al III-lea initiaza o cruciada impotriva paganilor necresinati caruia i se alatura si letonii si lituaniei. Asadar Estoniei este cucerita de Danemarca pana in anul 1346; pe de alta parte Livonia se afla sub dominatie suedeza dar este apoi impartita intre Cavalerii Teutoni si Ordinul Livonian.

În anul 1561 Estonia devine o parte din Suedia, pentru a se afla la adăpost față de Rusia și Polonia, iar în 1625 și partea continentală a Estoniei intră sub control suedez; astfel aceasta era, din punct de vedere administrativ, divizată în Estonia de nord, și Livonia și Letonia, lucru ce a persistat până aproape de secolul al XX-lea.

Suedia este înfrântă de Rusia în Marele Război Nordic, și aceasta obține Estonia; cu toate acestea sistemul legal, biserica luterană, modul de guvernare și educația rămân tot de tip german până în anul 1918. Până în anul 1819, provinciile baltice au fost primele din Imperiul Rus care au abolit serbia, permitându-le țăranilor să fie proprietarii pământurilor și să se întoarcă în satele lor. Aceste elemente au creat un moment favorabil în marcarea fundației economice pentru viitorul stat.

Revoluția din Rusia din 1905 a favorizat cererile de independență ale Estoniei; astfel guvernul provizoriu de la Petrograd recunoaște în 1917, iar numai un an mai târziu bolșevicii proclamă la Narva Republica Sovietică Estonă, dar în 1944 este din nou încorporată la URSS.

3.3.Lituania...

Primii lituanieni făceau parte dintr-o veche ramură a familiei baltice, care îi includea de asemenea și pe prusaci și pe letoni; triburile baltice nu au fost direct influențate de către Imperiul Roman, dar au continuat să păstreze legături comerciale cu aceștia. Primele date ce menționează de Lituania vin din anuarele unei mănăstiri din Quedlinburg, la data de 14 februarie 1009. Prințul Mindaugas unește teritoriile locuite de lituanieni, constituind Marele Ducat al Lituaniei, se converteste la catolicism, populația rămânând păgână, și se proclamă rege. Confruntat cu expansiunea ordinelor cavaleresti germane, cel teuton și cel livonian, Marele Ducat al Lituaniei, reușește asupra acestora victorii strălucite în bătăliile de la Saule și asupra mongolilor din Hoarda de Aur la Apele Albastre. Marele duce Wladislaw II Jagiello devine, în urma căsătoriei cu regina poloneză Jadwiga rege al Poloniei, reușind în această manieră să unească pentru prima dată cele două țări vecine. În timpul domniei lui Witold Lituania, devenită unul dintre cele mai întinse și mai puternice state europene, pune capăt Ordinului Teutonic și expansiunii sale către răsărit.

În timpul secolului al XVI-lea se confruntă cu ascensiunea Rusiei moscovite și din acest motiv acceptă o uniune cu Polonia în care să aibă un rol subordonat, fiind redusă treptat la rangul unei provincii. Tendințele centrifuge ale marii nobilimi, războaiele neîntrerupte cu Suedia și Rusia pentru Livonia, Ucraina și Bielorusia slabesc în secolele XVI-XVIII statul polono-lituanian care dispare în 1795 din istorie, în urma celei de-a treia împărțiri între puternicii vecini: Rusia, Prusia și Austria. Cea mai mare parte a Lituaniei este anexată de ruși și supusă unui intens proces de rusificare ce a avut ca urmare nașterea unor ample mișcări de emancipare națională care se afirmă plenar după 1880.

În timpul primului război mondial, Lituania este ocupată în 1915 de trupele Germaniei; Consiliul Lituanian, proclamă la 16 februarie independența Lituaniei. În războiul de independență (1918-1920) trupele lituaniene înfruntă Armata Rosie, armata poloneză și pe cea a lui Bermandt. Tratatul de pace lituano-sovietic din 1920 recunoaște independența Lituaniei care devine din anul 1921 membru al Ligii Națiunilor; o dată cu reimpărțirea sferelor de influență prin pactul Ribbentrop-Molotov, Lituania reîntră sub sfera de influență a Germaniei, dar printr-un acord secret este cedat de către Hitler URSS-ului. În urma războaielor ruso-germane, după lupte și perioade de ocupație, după abolirea sistemului comunist, la 11 martie

1990 se proclama restabilirea suveranitatii totale si se adopta o noua titulatura a statului :Republica Lituania.

3.4.Letonia

Pe parcursul secolelor X-XII Letonia este ravnita de vikingii suedezi, de rusi de lituanieni, germani, pentru a fi cucerita in secolul al XIII-lea de catre cavalerii teutoni care il guverneaza timp de doua secole ca parte a Livoniei. Acum se formeaza treptat o putura conducatoare de origine germana , alcatuita din mari feudali si patriciat orasenesc ; in 1282 Riga , capitala Livoniei adera la Liga Hanseatica. O caracteristica a populatiilor din tarile baltice este tarzia lor convertire la crestianism, realizata cu forta de catre misionarii de origine germana ; expansiunea ordinelor germanice este stopata dupa victoria polono-lituaniana de la Grunwald. Amenintat de expansiunea Rusiei, condusa de Ivan cel Groaznic, ultimul mare maestru al ordinului livonian se aliaza cu statul polono-lituanian caruia ii cedeaza Livonia , in schimbul mentinerii sale ca duce al Kurlandei, sub suzeranitate poloneza. Raspandirea reformei dupa 1522 si trecerea la protestantism a reprezentantilor ordinului livonian au ca urmare impunerea de catre baronii baltici, descendentii ai vechilor cavaleri teutoni , a noii religii , populatiei autohtone pe care o dominau.

O mare parte a Letoniei este cucerita de Rusia de la Suedia in urma Razboiului Nordic ; iar ducatul Kurlandei revine Moscovei, o data cu cea de-a treia impartire a Poloniei. De la jumatarea secolului al XIX-lea se afirma o miscare de emancipare cu pronuntat caracter socialist , iar dupa victoria revolutiei bolsevice, Partidul Comunist din Lituania devine cel mai puternic partid comunist din afara Rusiei , iar unitatile letone , trupe de elita ale noului regim instalat de Lenin. La inceputul primului razboi mondial, jumatarea apuseana a Letoniei este ocupata de germani care urmareau transformarea statelor baltice in state clientelare Germaniei. Consiliul Popular Leton proclama la 18 noiembrie 1918 independenta de stat a Letoniei , dar o luna mai tarziu, bolsevicii letoni, cu sprijinul Armatei Rosii proclama Puterea Sovietica , trecand la aplicarea unor reforme radicale.

Prin protocolul secret al Pactului Ribbentrop-Molotov, Letonia revine sferei de influenta sovietice, Stalin impunand stationarea de trupe sovietice pe teritoriul leton si formarea unui nou guvern care proclama Republica Sovietica Socialista Letonia, incorporata in URSS. In secolul XX sufera o adevarata alterare a caracterului etnic si cultural ca urmare a masivelor transferuri de populatie incat etnicii letoni au ajuns sa reprezinte in 1989 aproximativ 51% din numarul total al populatiei , iar rusii o treime. Glasnostul gorbaciovian permite manifestarea publica a sentimentelor nationale, fapt pentru care sub presiunea Forumului Popular, Partidul Comunist din Letonia renunta la monopolul puterii , Sovietul Suprem local condamna anexarea Lituaniei si adopta la 4 mai 1990 declaratia de independenta a tarii, care revine la numele de Republica Letonia.

PARTEA A IV-A

0. Populatia si asezarile in spatiu fino-ugric

4.1.Finlanda numara aproximativ 5 milioane de locuitori, cu o distributie neuniforma: populatia este concentrata in campile de coasta din sud-vest; aproape 60% locuiesc in orase, aria metropolitana a orasului Helsinki ingloband peste 1 milion din totalul populatiei. Primi locuitori care s-au asezat in aceste spatii erau vanatori-culegatori, ai caror succesori in vremurile noastre ar fii cultura populatiei lapone. In Finlanda de azi, peste 7 500 de laponi traiesc in partea de nord a teritoriului si sunt cunoscuti ca o minoritate bine definita cultural si lingvistic. Ei sunt indigeni care traiesc atat in nordul Finlandei cat si in Suedia, Norvegia si Rusia. Denumirea de laponi, nume sub care au fost cunoscuti in trecut, este incet incet inlocuita cu cea de *sami*, *sampi*, sau *suomi*, pentru ca multi dintre locuitorii acestei comunitati o considera degradanta. Sami au propria lor limba, care se intalneste cu diferite variatii in toate zonele locuite de ei, stil de viata si identitate. Istoria comuna, traditiile, stilul comun de viata, traditiile si obiceiurile ii unesc intr-o natiune comuna chiar daca sunt despartiti de granite. In finlanda numarul lor este de aproape 7 500 ceea ce reprezinta 0.15 % din populatia totala finlandeza. Majoritatea, aproximativ 4 000 dintre ei, inca traiesc in locurile natale cunoscute ca Provincia Laponia (Sampi) care sunt constituite din 3 dintre cele mai nordice spatii ale Europei Nordice : Utsjoki, Inari si Enontekio.

Legislatia finlandeza a introdus o definitie a laponilor, care a fost contruita in principal pe criteriul lingvistic:” un lapon este persoana care se identifica a fii lapon si care are cel putin un parinte sau un bunic ce a invatat limba Sami ca limba materna” iar cativa ani mai tarziu s-a adaugat elementul potrivit caruia este considerat lapon orice persoana cu radacini in aceasta cultura si carea fost incadrat din punct de vedere fizic in zona, spatiul apartinand provinciei lapone.

Modul de viata lapon presupune vechile indeletniciri cum ar fii cresterea renilor, pescuitul si vantoare; cu toate acestea, evolutia si trecerea timpului a sters oarecum o parte din aceste elemente ce ii diferentiau in cadrul statului si i-a apropiat mai mult de cultura si viata sociala a populatiilor tarilor din care fac parte. Cu toate acestea, atat din punct de vedere cultural cat si economic, cresterea renilor este elementul cel mai important in cultura lapona. Vasele din lemn pentru depozitarea lapelui de ren, cutite, obiecte din corn de ren, margelele din lemn, sunt elemente tipic lapone; bartbatii cioblesc obiecte din corn si lemn, iar femeile modeleaza artistic piele, cositor, fire de ata si radacini de molid. Laponii au incercat sa isi pastreze obiceiurile si mestesugurile unice si sa combata produsele ieftine, neoriginale importate din alte state; incepand din anul 1982 produsele lapone sunt inregistrate si pot fii certificate si acceptate in statele nordice.

Populatia saami sin nordul Finlandei are o cultura aparte, care in loc sa fie distrusa de viata moderna, este tot mai apreciata de finlandezi si de turisti ; ne-o putem imagina ca tara soarelui de la miezul noptii, care in functie de latitudine este vizibil timp de 70 de zile pe an, vara. Iarna exista o perioada echivalenta fara soare, temperata insa din cand in cand de voalurile palpaitoare ale Luminilor Nordului (Aurora Boreala).

Specifice culturii saami timpurii erau credintele samaniste increzatoare in fortele naturii, care le afecteaza viata in mod viata atat de profund; se credea ca orice fiinta vie sau lucru neinsufletit are un suflet si ca lumea spirituala este la fel de reala ca si cea materiala. Inteptul avea aptitudini interpretarea uneia din lumi prin cealalta si atingea o stare de extaz cu toba sa magica, intrand in lumea spiritelor.

Nici un secol nu a avut un impact mai mare asupra Laponiei decat secolul XX; programul de reconstructie ce a urmat distrugerilor din timpul delui de-al doilea

razboi mondial a marcat inceputul schimbarilor ce-i vor transforma infatisarea pentru totdeauna :populatia a crescut semnificativ, a aparut o industrie usoara, retele de drumuri strabat regiunile accesibile cu cateva decenii in urma doar pe jos sau cu schiurile. Progresul a adus asadar si in aceasta zona o uniformizare a valorilor pe care populatia lapona se chinuie cu greu sa le pastreze.

Cultura lapona are asadar un rol definitivator in conturarea imaginii despre grupurile etnice ce alcatuiesc Finlanda ; cu toate ca sunt prezenti in mai multe tari nordice, existenta lor se manifest aprin originalitate, autenticitate si un suflu cultural nou.

Un alt grup etnic bine definit in cadrul spatiului finlandez sunt 'roma', rromii pe care ii intalnim si pe teritoriul tarii noastre. Au sosit pe teritoriul Finlandei in secolul al XVI-lea, si desi initial au fost respinsi de civilizatia suedeza, in prezent se bucura de dreptul de a-si pastra limba traditionala si obiceiurile stravechi. Numarul lor este de 10 000 in prezent, ceea ce reprezinta aproximativ 0.19% din populatia totala a Finlandei. Vechii rusi reprezinta o alta minoritate de pe teritoriul Finlandei, aproximativ 33 500 de locuitori sosit aici de-a lungul timpului in mai multe valuri. Dominatia ruseasca a favorizat inghegarea acestor comunitati permanente, care in zilele noastre sunt organizati in comitete ale mestesugarilor, ale vorbitorilor de limba rusa veche, ale minoritatilor si altele.

Evreii au ajuns in Finlanda in secolul al XVIII-lea in timpul dominatiei suedeze si s-au stabilit aici formandu-si asociatii mestesugaresti si comerciale. In Finlanda evreii sunt respectati si sunt foarte apreciati ca si minoritate religioasa si culturala , pentru ca din punct de vedere etnic si lingvistic ei sunt un grup omogen.

Tatarii din Finlanda sunt vechi musulmani de origine turca dar care au renuntat la religia lor ; sunt in numar de aproximativ 800 si formeaza comunitati bine stabilite si omogene din punct de vedere religios, cultural si lingvistic. Majoritatea au fost la inceput comercianti, ce se ocupau cu vanzarea blanurilor si textilelor ; s-au asezat la inceput in Helsinki si in zonele inconjuratoare si continua sa ramana pe acele teritorii. Din anul 1935 Societatea Culturala Tatară organizeaza evenimente culturale si cultiva in continuare piese de teatru, muzica folk, poezii specifice culturii lor.

4.2.Lituania

Lituanienii nu sunt nici de origine slava, nici germanica , desi uniunile cu polonezii, germanii si rusii in urma colonizarilor au lasat urme culturale si religioase. Aceasta societate invatata pune un mare accent pe educatie care este gratuita si obligatorie pana la varsta de 16 ani. Suportand modificari ale granitelor, deportari sovietice, masacrul evreilor, repatrieri germane si poloneze in timpul celui de-al doilea razboi mondial, Lituania a reusit sa isi pastreze un procent constant de locuitori autohtoni.

Dintre toate tarile Baltice, Lituania este statul cu cea mai omogena populatie ; potrivit ultimelor recensaminte 83.45 % din populatie este de origine lituaniana, 6.74% poloneza , 6.31% rusa, 1.23 % belarusă , iar restul de 2.27% apartine altor minoritati etnice. Principalul oras, Vilnius, capitala tarii este mentionat si atestat documentar in secolul al XII-lea (in 1223 devine capitala Marei Ducate al Lituaniei) si s-a dezvoltat teritorial in jurul castelului Gediminas ; este un important centru cultural cu una dintre cele mai vechi centre universitare Europene, cu teatre, muzee, si o arhitectura veche cu multe elemente medievale.

4.3.Estonia

Estonienii au legaturi puternice cu tarile nordice,cu Finlanda pentru ca fac parte din acelasi grup lingvistic, cu Danemarca, Suedia si Germania datorita colobnizarii. La fel ca si in cazul Lituaniei invatamantul este obligatori si gratuit pana la varsta de 16 ani.

Estonia moderna este un stat omogen din punct de vedere etnic

In orasele Estoniei traiesc 72 % din totalul populatiei tarii ; sunt cateva centre urbane care au o semnificatie istorica deosebita prin trecutul lor , prin functiile si activitatile actuale. Tallinn, capitala tarii,este un renumit centru medieval si oras hanseatic; in arhitectura orasului s-au pastrat elementele stilului gotic alaturi de arhitectura moderna; aici se afla Academia de Stiinte, institute de invatamant superior, teatre , muzee.

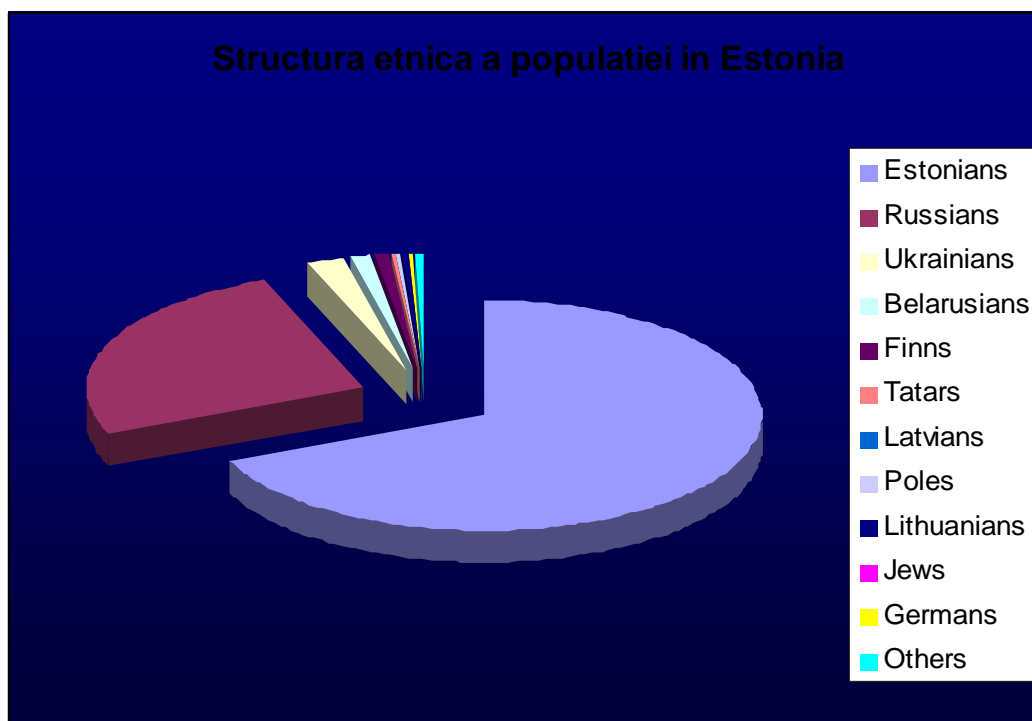

Figure 5

PARTEA A V-A

0. Elemente culturale in spatiul fino-ugric

5.1.Finlandezii sunt un popor cu o spiritualitatea dezvoltata ,pe deplin pusa in valoare dupa constituirea lor ca natiune si stat independent; sunt dornici de cultura,

dornici de a învăța și de a se instrui. Limba este un admirabil exemplu pentru felul în care acest popor a știut să își construiască destinul; este foarte cunoscut faptul că, la origine, limba finlandeză este o limbă fino-ugrică, ceea ce nu știe foarte multă lume însă este faptul că finlandezii și-au făcut singuri o limbă, inventând pur și simplu noțiuni și expresii, îmbogățind un lexic săracit de lungile perioade de dominație. Acest lucru s-a realizat în aproximativ 150 de ani, ceea ce este o performanță ieșită din comun care aminteste pe plan spiritual, de perseverență, patriotismul, și mandria conștiinței de sine a poporului finlandez.

Așa cum în Norvegia și Suedia lucrurile încep cu Saga sau Edda, aici încep cu *Kalevala*- așa cum se prezintă ea în toate traducerile din ziua de azi, cu cele 50 de poeme ale ei, intruchipând 50 de cânturi, este o operă străveche ce face parte din marile epopei ale literaturii universale. Elias Lönnrot este cel care a cules aceste opere, poeme și cântece transmise pe cale orală din generație în generație, și le-a legat într-un edificiu unic, pe care l-a structurat după propria sa viziune, și așa s-a născut *Kalevala*, devenită apoi operă de cultură națională.

Datorită istoriei și geografiei sale, cultura Finlandei a fost influențată de tradițiile diferite ale finilor, balticilor și germanilor, dar și de dezvoltarea culturală în timpul dominației suedeze, și rusești pentru un interval destul de scurt de timp. Din punct de vedere tradițional, spațiul finlandez a fost perceput ca o zonă de rivalitate, de oarecare conflict între vestul și estul Europei.

După eliberare, Finlanda și-a descătușat forțele pentru a pune în mișcare energiile naționale; pe fundalul vechilor tradiții ea a realizat o economie și o cultură care s-au impus repede în conștiința lumii. Finlanda se mandrește cu nivelul de cultură atins în toate straturile populației, și se numără și azi printre primele țări din lume în ceea ce privește circulația cărții din bibliotecile publice, fără a socoti bibliotecile personale prezente și în cele mai îndepărtate ferme ale nordului. A realizat un învățământ general și un sistem de școli învidiate de cele mai bogate țări europene; o mișcare culturală de masă cu vechi tradiții; o școală de arhitectură care s-a făcut cunoscută în întreaga lume, și aduce contribuția la cea din urma așezare rurală finlandeză; în Finlanda se află cea mai mare bibliotecă din Europa...

În ceea ce privește literatura, ca în majoritatea statelor, își găsește rădăcinile în cultura religioasă; biserica catolică a unit spiritual Finlanda cu Europa și a introdus limba latină ca limbă de cult. Alături de *Kalevala* lui Lönnrot se află și J.L. Runeberg, personalitate literară de renume european, un frate spiritual tardiv al lui Goethe, mai puțin demonic, mai puțin universal, dar, prin lirismul său natural și clasicismul său nobil îl egalează uneori. Acesta împreună cu poetul Zachris Topelius și cu dramaturgul J. Wecksell sunt considerați întemeietorii literaturii culte finlandeze. (În anul 1939 Frans Eemil Silanpää obține premiul Nobel pentru literatura cu opera "Silja, sau soarta zbuciumată").

Finlanda este una dintre țările care au adus o contribuție importantă la dezvoltarea arhitecturii moderne, lucru ce își are originile în experiența de a ciopli granitul și lemnul, experiența pe care finlandezii au moștenit-o din tată în fiu în decursul secolelor. Cele mai vechi construcții finlandeze sunt, ca în mai toată Europa, bisericile; ocuparea Finlandei de către Suedia s-a făcut sub semnul creștinării ei, încât după primele cruciade, au și apărut templele necesare învingerii paganismului. Bisericile din piatră care s-au păstrat datează din secolul al XIII-lea și sunt în număr de șaptezeci, într-o stare de conservare remarcabilă. Cea mai mare și mai importantă este catedrala de la Turku, reconstruită și largită după ce a fost jefuită în anul 1318. Cultura populară reflectată în construcții a atins o culme cu mai bine de o sută de ani în urmă; simple planuri triunghiulare și un clasicism estetic al proporțiilor

sobre in interior, in timp ce exteriorul oferea imaginea peretilor de un rosu ocru cu ferestre si usi inramate de margini vopsite in alb-erau trasaturile acestui stil. Populatia rurala din Finlanda nu a cunoscut niciodata iobagia indurata de contemporanii ei in multe alta tari ale Europei, asa cum nobilimea finlandeza nu a atins niciodata o prosperitate comparabila cu cea a Europei, fapt reflectat si in dimensiunea modesta a castelurilor lor: Sarvilahti, Louhiossari si Viurila; ele sunt simple si limitate ca spatiu, dar peretii incadrati, sobele din faianta si plafoanele, colorate uneori, exprima o demnitate care compenseaza lipsa de ornamentatie.

Caracteristicile principale ale arhitecturii finlandeze sunt simplitatea si functionalitatea; biserica din piatra tipica perioadelor cele mai timpurii, sugereaza rezistenta si simplitatea; o alta caracteristica o constituie acoperisul inclinat facut din sindrila; clopotnita solitara inaltata din lemn este specifica bisericilor din lemn construite intre sec. XVII si XVIII. Mai putin semnificative din punct de vedere arhitectural sunt cladirile cu caracter de aparare: cea mai importanta este castelul de la Turku, Olavinlinna o fortareata mai degraba decat castel si Suomenlinna ridicata pentru a apara intrarea in Helsinki. Dupa ce a fost devastat de foc in anul 1808, Helsinki a fost reconstruit in stilul Empire cu strazi largi si grilajuri de fier, introducand pentru prima data in urbanistica alei largi printre constructii, cu pomi actionand ca aparatori impotriva focului.

Noua conceptie a arhitecturii finlandeze, regasita din plin in toate orasele si satele tarii, are cateva trasaturi distincte ce au impus arhitectura finlandeza pe plan universal: spatiul a devenit element de baza al creatiei arhitecturii, indeplinind nu numai o functie salubra ci si una estetica; peisajul-silvestru si acvatic-a devenit ornamentul arhitecturii; constructiile sunt realizate pe orizontala, fara efectul coplesitor al zgarie-norilor si sunt concepute incat par niste sculpturi ale oraselor.

Alaturi de arhitectura, sculptura a fost pentru finlandezi cel mai original domeniu al creatiei; o vorba finlandeza spune ca "asa cum zapada a facut din fiecare finlandez un schior, asa cum apa a facut din fiecare finlandez un inotator, lemnul si granitul au facut din fiecare finlandez un sculptor". Printre numele de notorietate internationala se numara Aaltonen Waino, Hannes Autere, Ben Renvall. In ultima perioada, sculptura clasica a fost inlocuita cu abstractionismul- noi metode de sudura, folosire metalelor laminate si combinarea de diferite feluri de materiale in aceeasi sculptura. Productiile tinerei generatii de sculptori finlandezi au fost marcate de amprenta stilului international, mai presus de cea a stilului national. Totusi, sculptura finlandeza si exprimarea personala nu a fost uitata; la ora actuala orice artist de prima marime se considera un reprezentant al marii traditii artistice a tarii sale, ceea ce demonstreaza o personalitate autentica si apartenenta etnica.

Pictura finlandeza nu a avut de la inceput, in strainatate, un succes comparabil cu ce al arhitecturii sau al literaturii; contactul cu marile curente europene se face tarziu, abia pe la jumatarea secolului al XIX-lea si prin Dusseldorf, centru artistic preferat de pictorii din tarile nordice. Elementul principal care a declansat primul mare curent in pictura finlandeza a fost, ca si in literatura sentimentul national; asa a luat nastere *romantismul national* al care exponent in pictura a fost Akseli Gallen Kallela. El si-a construit un atelier in padurile Finlande Centrale unde a pictat panze monumentale inspirate din Kalevala: *Faurirea morii*, *Calatoria in coarbie a lui Vainamoinen*, *Sino*, *Simpozion*. Cand arta moderna a reusit sa patrunda in Finlanda in secolul XX, Tyko Sallinen a fost exponentul acestei revolutii artistice.

In fata intregii lumi, muzica finlandeza este reprezentata de Sibelius; marea personalitate a acestui compozitor, geniu singular in domeniul creatiei simfonice, s-a impus de timpuriu si a eclipsat pe muzicienii mai modesti, iar longevitatea sa (92 de

ani) a polarizat toata atentia lumii in jurul creatiei si numelui sau. A compus 7 simfonii si peste 150 de lieduri; in zilele noastre exista chiar si un festival care ii poarta numele si bineinteles Premiul International Sibelius. Au existat si alti compozitori finlandezi, insa nu la fel de virtuosi: Erik Tulindberg, F. Pacius, Richard Faltin etc. Alaturi de muzica simfonica, un rol important il are, incepand cu anul 1968 Festivalul National de Muzica Folk Kaustinen, unul dintre principalele evenimente culturale ce au loc anual in Finlanda, si care este unul dintre cele mai mari festivaluri de gen din Europa.

Alaturi de scoala si presa, teatrul pasea in fruntea istoriei culturale finlandeze in epoca de afirmare nationala ce domina inceputul secolului XIX. Miscarea teatrala, care cunoscuse multe reprezentatii in limba suedeza si mai tarziu in limba rusa, se inscrie si ea in randul institutiilor care luptau pentru afirmarea fiintei nationale finlandeze. In 1872 se infiinteaza Teatrul National care va deveni o forta vie in dezvoltarea culturii nationale. In intreaga tara exista teatre de vara in care se joaca in noptile albe, cel mai renumit fiind teatrul Pyynikki din Tampere, unic in lume prin constructia sa ingenioasa ; este astfel conceput incat se roteste in jurul scenei- scena fiind intregul parc, astfel o scena poate avea ca fundal lacul din parc, iar urmatoare se poate desfasura in padure, sau poate avea ca fundal panta coamei Pyynikki acoperita de pini.

Cu un public receptiv si cultivat, cu actori si regizori mostentori ai unei traditii luminoase, cu dramaturgi indrazneti si talentati, teatrul finlandez, care pana a influentat constiinta europeana nordica, este pregatit sa intre pe cele mai valoroase scene europene.

Statisticile internationale au constatat de mult ca finlandezii sunt cititori pasionati nu numai de carti , dar mai ales de ziare(fiecare familie posedea o biblioteca bogata si este abonata la cel putin un ziar) ; se stie ca la jumatarea secolului trecut, Finlanda era prima tara din lume care nu avea analfabeti, apoi iernile lungi si intunecoase lasa mult timp liber pentru lectura. Primul ziar finlandez a aparut in 1771 la Turku, in timp ce tara se afla sub ocupatie suedeza (*Jurnal editat de o societate din Aabo*) a fost continuat peste ani de aparitia altor editoriale cu caractere diferite: Uusi Suomi, Savo, Kaleva etc.

Un rol important in propagarea cunostintelor culturale si a artei, a informatiilor celor mai recente in randul maselor il are televiziunea, care a inceput sa emita, in mod constant din 1958 ; nu exista familie finlandeza care sa nu posede un televizor, astfel ca Finlanda a asigurat cetatenilor sai si acest important mijloc de culturalizare.

Natura a servit finlandezilor timp de mai multe secole drept adapost, muza in literatura, sculptura, teatru; cea mai veche implicatie a padurii, a naturii din punct de vedere cultural consta in intelesul sau de stare salbatica, natura neimblanzita opusa sensului de cultura. Padurile au fost eliminate pentru a face loc culturii ; vechea cultura naturala se manifesta astazi in activitatile din timpul liber al finlandezilor. Elemente asmanatoare se intalnesc intre modul vechi de a trai in comuniune cu natura si cele din ziua de azi in ceea ce priveste vanatoarea, pescuitul, modul de a strange fructe, de a culege ciuperci, de a schia, de a se orienta turistic, de a hoinari si de a urmari evenimente din natura ; finlandezii stiu sa foloseasca un cutit cu teaca , sa sparga lemne de foc si sa aprinda un foc de tabara. Apropierea de natura este atat de mare incat padurea poate fii considerata oricand un element cultural in cadrul festivalurilor padurii, pieselor de teatru si bineinteles in cadrul mega-cunoscutului Forest Radio.

Orice natiune are legende despre Copacul Lumii sau Copacul Vietii potrivit carora exista un arbore in centrul universului care protejeaza lumea si pe ai lui ; aceste

credinte vechi au dat nastere unor obiceiuri finlandeze in care bucati de lemn, ramurele, cenusa sunt folosite pentru a trata diferite boli si pentru a proteja oamenii de accidente, boli sau spirite rele. Multe dintre aceste obiceiuri au disparut , dar altele au ramas ca legatura cu lumea veche : traditia brazilor de Craciun, plantarea copacilor comemorativi, si vorba 'bate in lemn'. Datorita legaturii dintre natura si isorie a finlandezilor, obiceiuri legate de lemn sunt inca pastrate : focuri de tabara se aprind vara si usile caselor sunt impodobite cu ramurele, buchetele de mesteacan sunt inca folosite la sauna la fel ca in generatiile de mult apuse.

Sarbatorele finlandeze sunt legate majoritatea de traditiile europene, dar se mai pastreaza inca si sarbatori pagane chiar daca traditiile crestine fac parte din cultura finlandezilor de sute de ani. O astfel de sarbatoare este Juhannus, vara finlandezilor, cand se aleg spatii nelocuite unde se fac focuri de tabara si se consuma bauturi traditionale. Aceste obiceiuri includ deasemenea diferite obiceiuri legate de maritis, traditii ce se intalnesc si pe teritoriul tarii noastre : fetele culeg flori si le ascund sub perna, pentru ca peste noapte sa isi viseze alesul.

Craciunul finlandez, Joul, este la fel cu cel din Europa centrala cu brazii de Craciun, mancaruri specifice. De Anul Nou, in afara de artificii se obisnuieste sase inmoaie copita calului in coitor si apoi picatura sa fie aruncat intr-o galeata cu apa ; forma si undele formate in aceasta procesiune sunt utilizate pentru a privedea un viitor, comic.

Vappu, o sarbatoare intalnita mai mult in Europa Nordica se manifesta printru parade, carnavaluri si mult vin; este sarbatorita in principal de viitorii studenti .

Castelul Tuku a fost construit in anul 1280 pe o insula in estuar ca o fortareata dreptunghiulara cu patru porti, cu rol de aparare. In zilele noastre este una dintre cele mai insemnate atractii istorice ale Finlandei; datorita faptului ca foarte putin din castel s-a degradat, acesta sta martor de secole istoriei finlandeze, iar o vizita aici echivaleaza cu o calatorie in timp. Unele sali sunt folosite si ca spatii pentru diferite receptii de rang inalt.

Castelul Hame, un alt mare castel din tinutul finlandez a fost construit in salbaticie, abia in secolul al XVII-lea fiind inconjurat de orasul cu acelasi nume. In afar de pod, castelul este tot alcatuit din caramida ceea ce il diferentiaza de celelalte castele din Finlanda, construite din piatra ceea ce arata influenta germana. In zilele noastre a fost renovat si este astazi o atractie turistica , dar constituie si spatiu original pentru galeriile de arta.

Castelul Olavinlinna a fost construit pe o insula inconjurata de lacuri; stilul in care au fost construite turnurile reprezinta o dovada clara a influentei culturii estoniene asupra statului. In zilele noastre castelul are o reputatie internationala datorita festivalului care are loc in fiecare an in orasul Savonlinna.

In ciuda marilor realizari culturale finlandeze, Finlanda este cel mai bine cunoscuta in lume prin intermediul unei firme de frunte pe plan mondial in domeniul tehnologiei de varf, in special al telefoniei mobile: Nokia. Istoria firmei oglindeste trecerea Finlandei de la o economie industriala la una informationala . nokia este in realitate mai mult decat o companie finlandeza , este o companie globala, avand peste 60 000 de angajati. In ceea mai mare parte a istoriei sale, Nokia a fost un conglomerat de trei afaceri diferite , din care prima a inceput in oraselul Nokia, situate pe valea raului eponim. O fabrica de hartie din 1865 a marcat debutul firmei, care s-a constituit ca Grupul Nokia dupa unificarea cu alte doua companii, in 1966, la sfarsitul anilor 80' Nokia avea 11 divizii producand practic orice de la hartie igienica pana la computere. In anii 1989-1991 firma a impartasit situatia de criza in care se aflau multe companii finlandeze, parand ca va termina ca o sucursala a firmei Ericsson. In 1988 o parte

dintre inginerii sai cei mai capabili, care realizasera primul telefon mobil au fondat firma rivala Benefon. Se dezvoltă tehnologia de vârf reprezentată de telefonie mobilă, Nokia renunțând la multe dintre afacerile sale și s-a orientat spre dezvoltarea tehnologiei informației.

Nokia reprezintă pentru Finlanda o parte a identității sale postmoderne; în ciuda acestui lucru, compania este una internațională, cu numai 2% din vânzările sale efectuate în țara nordică și cu 90% capital străin aparținând unor naționali străini. La începutul anului 2001 compania avea 25 000 de angajați în Finlanda (dintre care și un grup de specialiști români), dar contribuia cu aproape un sfert la valoarea totală a exporturilor finlandeze.

Nu se poate vorbi de cultura vieții finlandeze fără a se menționa de sauna finlandeză: cu o istorie de peste 2000 de ani și care combină elementele băilor romane cu aer cald cu cele ale băilor turcești cu aburi, îi urmărește pe finlandezi oriunde ajung în lume, cuvântul "sauna" fiind unanim cunoscut pe tot teritoriul țării. Sauna a devenit, de-a lungul timpului nu numai o metodă de relaxare, ci și un element specific Finlandei cu care statul se poate identifica foarte ușor. Sauna originală finlandeză are câteva caracteristici mai aparte: climatul din interior este unul de silențiozitate, devine un mediu spiritual, care creează sentimentul de împlinire și produce o descărcare a energiilor negative ale corpului, iar spiritul este eliberat de resentimente, de griji sau dureri vizibile ori imaginate.

4.2.Estonia

Tallinn este capitala Estoniei, și, deși mai de mult era eclipsat turistic de alte orașe în zonă (Riga, Helsinki), în ultimul timp a devenit o destinație foarte plăcută și ușor accesibilă pentru mulți turiști în Europa de Nord. O vizită la Tallinn vă dă oportunitatea de a vedea și progresul remarcabil estonian, dar și istorie și cultură minunată, protejată de patrimoniul mondial UNESCO. Este un oraș istoric fondat în Evul Mediu (în 1157), și încă în ziua de astăzi, istoria este foarte vizibilă în capitala estoniană. În timpurile medievale, orașul a fost centru mare de produs sare și un port important în Marea Baltică. În Al Doilea Război Mondial, orașul a fost bombardat destul de extensiv, deși cartierul medieval, acum protejat de patrimoniul mondial UNESCO rămâne.

Astăzi, Tallinn este cea mai bună evidență a remarcabilului progres al Estoniei, fiind un oraș prosper de 430.000 de oameni și un centru academic, științific și tehnologic important al Europei de Nord. Este și un oraș foarte divers, având blocuri înalte și scarpate, sedii gigantice de companii tehnologice, dar și un șarm și spirit istoric și cultural care este rar de găsit altundeva. Deși multe părți ale orașului, mai ales suburbiile, au fost reconstruite de sovietici în timpul când Estonia a fost republică sovietică, astăzi Tallinn seamănă bine cu un oraș modern scandinav, și în aparență și arhitectură, dar și în aerul lui unic care te va prinde de la prima dată când vei ajunge în această bijuterie nordică. Orașul este într-adevăr foarte frumos; are un alt stil decât Praga, o arhitectură cu mult mai sobră; dacă observăm bisericile din Tallinn, realizate în stil baroc suedez, ele au o configurație nepretențioasă, austeră chiar. Minimalismul este în toate: și în viața cotidiană, și în design, și în urbanism, unde predomină

funcționalismul anilor '20-'30. Dincolo de aceste elemente, este Festivalul Internațional de Muzică și Dans care are loc în timpul Noptilor Albe. (în lunile iunie și iulie).

Orasul se divide în două părți: centrul istoric Toompea, care este partea înaltă a orașului unde își aveau reședința veștii nobili estonieni, și Vanalinn, partea joasă a orașului unde se aflau pietele de pește și de chilipiruri.

Universitatea din Tallinn

Este cea mai mare instituție de înaltă educație din Estonia fiind localizată în capitala Estoniei, Tallinn. A fost formată pe 18 martie 2005 ca rezultat al unirii mai multor universități (dintre care cea mai mare a fost Universitatea Pedagogică din Tallinn) și institute de cercetare din Tallinn ca de altfel și Biblioteca Academică Estoniană. Punctul forte este reprezentat de științele umane și sociale, dar de asemenea o componentă puternică și în dezvoltare o constituie științele naturale și exacte, de remarcat este și formarea profesorilor și studiul educațional. Universitatea este formată în 6 facultăți (Arte Fine, Științe Educationale, Educație Fizică, Filologie, Matematică și Științe Naturale, Științe Sociale), 2 institute academice (Institutul de Istorie și Institutul Uman Estonian), Filmul Baltic și Școala Media și de asemenea 4 institute de cercetare (Institutul de cercetare demografică, Institutul de Ecologie, Institutul de cercetare educațională și Institutul Internațional al Studiilor Educationale) și încă 2 colegii regionale (situată în Haapsalu și Rakvere). În prezent, are în jur de 7000 de studenți și mai mult de 400 angajați, toate acestea contribuind la formarea celei mai mari universități din țară. În 2006 au fost depuse în jur de 8200 de cereri de către potențialii studenți, competiția începând cu 20 de candidați pe locurile de la stat vizând cele mai populare programe. În prezent Universitatea detine 25 legături inter-universitare cu universități din Europa, Japonia, S.U.A. și câteva alte țări, de asemenea și cu programul 200 Erasmus al universităților din Uniunea Europeană. Universitatea mai organizează și școli de vară și cursuri pe termen scurt pentru străini.

Muzeul Estonian de Artă și Design Aplicat

Acest muzeu este localizat în orașul vechi, Tallinn, încă din secolul XVII. Colectia muzeului a fost inițiată în 1919 ca parte a colecției Muzeului de Artă Estonian. Astăzi el conține exemplare ale artei aplicate contemporane precum și schițe ale unor prototipuri. Colectia, cu 15.000 exponate, include lucrări ale artei textile, ceramicii, portelanului, pielii, sticlei, metalului, mobilă și produse schitate. Acolo există de asemenea și o colecție rară de fotografii, negative și slide-uri, o mică bibliotecă specializată și o colecție de arhivă. Colecțiile Muzeului Estonian de Artă și Design Aplicat oferă cea mai largă și cuprinzătoare vedere de ansamblu ale artei și designului aplicat estonian. În 1982 a început expunerea activităților înainte unei expoziții permanente în istoria artei aplicate estoniene. Din 1984, muzeul a jucat rol de mediator a meritelor culturale din alte țări în mai mult de 50 de ocazii. Promovarea artei aplicate estoniene în străinătate a început în 1989. Din 1997, muzeul organizează expoziții internaționale ale artei aplicate în cooperare cu organizații non-profit.

Muzeul de Istorie Naturală

Salile de expoziție ale Muzeului de Istorie Naturală sunt localizate în centrul vechi al Tallinn-ului, unde există o expunere naturală a apei proaspătă, un mediu forestier și o lume a animalelor se împrăstie peste această întindere. În fiecare an muzeul are câteva tururi și temporare expoziții, care au ca scop prezentarea împrejurimilor, atât din punct de vedere educațional, cât și distractiv. Muzeul oferă ghiduri turistice, materiale video și consultanță. Muzeul de Istorie Naturală a fost stabilit pe bazele colecției științifice

naturale ale Muzeului Provincial administrat de Libraria Societatii Estoniene.

Colectia originala, este pastrata inca in muzeu avand o importanta valoare stiintifica si istorica. Colectiile au fost considerabil extinse peste ani, iar astazi ele contin peste 300.000 de obiecte.

Orasul Tartu este al doilea ca marime din Estonia si este situat in parte a sud-estica intr-o regiune caracterizata in primul rand prin frumuseatea naturala data de prezenta catenelor muntoase (Vooremaas) si de marile lacuri Peipsi si Vorts. Este un oras istoric in care se observa influentele popoarelor suverane; aici exista Domul si Universitatea, cea mai veche din tara. In toata regiunea se practica sporturi de iarnasky fond si patinajul. Orasul este foarte cunoscut ca fiind casa Universitatii Tartu, fondata de Regele Gustavus Adolphus al Suediei in 1632. Universitatea este membra a prestigiosului Grup Coimbra si a Asociatiei Europene de Universitati. Tartu este de asemenea locul Universitatii Stiintelor Vietii, Colegiul Baltic al Apararii, Colegiul Aviatiei, si Ministerul Educatiei si Cercetarii.

Alte orase reprezentative pentru Estonia sunt : Parnu, cunoscut in regiunea baltica pentru termele sale, pentru parcurile sale si orasul Viljandi care imbina armonios elementele naturale cu cele istorice (Castelul Viljandi).

Cultura estona inasa poate fi cu succes reprezentata de versurile ritmice regivaarss si o serie intreaga de cantece populare (circa 133 000). Gastronomi estona nu este foarte bogata, fiind alcatuita in special din preparate din peste; carnea este consumata mai mult de Craciun. Bautura nationala este berea, marca reprezentativa fiind Saku. Dintre sarbatorile estone cele mai importante sunt : Ziua Muncii, Sarbatoarea Sfintei Marii, Sarbatoarea Spiritelor, in noiembrie. Insa unul dintre cele mai importante festivaluri din Estonia este Jaanipaev, sarbatoare cu ocazia careia se cauta ” floarea magica” ce va aduce noroc celui care o va gasi.

Societatea estoniană are tendințe conservatoare, o demonstrează și stările de spirit contra UE. Pe de altă parte, cultura elitelor este foarte deschisă. Cultura estoniană încearcă să realizeze o simbioză spirituală nu numai cu țările nordice, cu țările scandinave, cu Germania, ci și cu cultura arabă sau africană. Dar e sigur că relațiile cu Finlanda vor fi întotdeauna mai strânse. În ultimii 10 ani Estonia e cuprinsă de o febră a turismului ; toată lumea, chiar și cei mai puțin bogați, călătoresc, este dorința de a comunica cu alții, de a descoperi diferența unui alt spațiu geografic și cultural.

Designul, designul interior, moda, - sunt foarte puternice în Estonia, pe când teatrul, literatura, filmul, nu au aceeași cotă. Desigur că în literatură estonienii au ce spune și ei sunt foarte interesanți, pentru că seamănă într-o oarecare măsură cu literaturile mici ale Europei Centrale: cu cehii, slovenii. Ei prețuiesc ironia, au o predilecție pentru schița scurtă. Dar principalul este designul; de pildă, gara auto din Tallinn: a existat cineva care a modelat totul, de la configurația arhitecturală și până la așezarea și mobilierul din interior.

4.3. Lituania

Limba lituaniana este derivata din vechea cultura lituaniana, in special in cea straveche; bariera lingvistica a determinat izolarea statului fata de inovatiile din cultura din secolul al XV_lea. Oricum religia crestina si prezenta parohiilor crestine implicit au determinat indepartarea fata de vechile traditii religioase si culturale si apropierea lor fata de valorile comune europene.

Castelul Kaunas este localizat in orasul cu acelasi nume din Lituania; dovezile arheologice au datat existenta lui inca din secolul al XIV-lea, observandu-se evidente elemente ale stilului gotic. La inceputul secolului XXI o treime din castel inca mai era in picioare, dar din anul 1930 s-a inceput reamenajarea lui; casele din apropiere au fost demolate si spatiul a fost cercetat cu atentie de arheologi. Turnul rotund a fost si el restaurat, la fel si bastionul ; din pereti insa nu a ramas foarte mult, doar fundatia ramanand martora trecerii timpului. In zilele noastre faimosul castel Kaunas gazduieste o galerie de arta, gazduieste evenimente importante, si este bineinteles deschis pentru turisti.

Ruinele castelului Rokantiškės se gasesc la est de orasul Vilnius, pe un deal in apropiere de raul Vilnia. A fost construit in secolul al XVI-lea in stil renascentist servind drept resedinta familiei Olshanski; castelul a fost ars din temelie de cazaci in timpul razboiului ruso-polonez si a ajuns o ruina, astazi pastrandu-se doar cateva urme ale existentei sale.

Complexul de Castele de la Vilnius este format dintr-o serie de cladiri cu caracter de aparare, cultural si religios si a fost de-a lungul secolelor X-XVIII unul dintre cele mai importante sisteme defensive ale Lituaniei. Complexul este alcatuit din trei castele : castelul de sus, castelul de jos si cel de la cotitura ; cel din urma a fost ars de Cavalerii Teutoni in 1390 si nu a fost refacut niciodata. Aceste castele au fost atacate in mai multe randuri, dar niciodata nu au fost capturate in intregime de Ordinul Teutoni. Pe parcursul anilor si-au pierdut importanta si au fost demolate, in special in perioada dominatiei tariste. Astazi turnurile Geminidas sunt simbolurile acestui complex istoric, aici sarbatorindu-se in fiecare an Ziua Steagului National.

Manastirea Pažaislis din Kaunas formeaza cel mai mare complex religios din Lituania si este unul dintre cele mai elocvente exemple de arhitectura baroca italiana din intreaga Europa.

Dealul Crucilor este un loc de pelerinaj situat in nordul Lituaniei ; originea acestui loc nu se cunoaste, dar se banuieste ca prima cruce a fost plasata aici in jurul anului 1830. De atunci nu numai cruci, ci si crucifixuri gigante, semne ale razboinicilor lituanieni, statui cu Sfanta Maria, efigii, matanii au fost aduse aici din toata lumea de pelerinii catolici. Numarul crucilor este necunoscut, insa se estimeaza ca ar fii circa 50 000.

Arhitectura lituaniana poate fii bine reprezentata de turnul TV din Vilnius; are o inaltime de 326,5 metri, fiind cea mai inalta cladire din Lituania si este ocupata de radioul lituanian si de televiziunea nationala. Cadirea a jucat un rol foarte important in evenimentele din ianuarie 1991 cand 14 civili neinarmati au murit si 700 au fost raniti incercand sa opreasca armata sovietica.

Muzeul National din Vilnius cuprinde cea mai mare colectie de obiecte de arta din Lituania formata in urma donatiilor dinainte de primul razboi mondial. In anul 1941 are loc prima expozitie, iar din 1997 intra sub patronajul Ministerului Culturii din Lituania.

Un loc aparte in stabilirea granitelor etnice si culturale ale Lituaniei o au sarbatorile, obiceiurile si festivalurile traditionale. Unul dintre acestea este Dziady, o sarbatoare slava in care se comemoreaza mortii ; se tine de doua ori pe an si atunci mancarea si bautura se dau drept pomana, iar in unele regiuni se organizeaza atat pentru mori cat si pentru cei vii. Ziua Sfantului Casimir este o zi foarte importanta in Lituania, pentru ca se sarbatoreste ziua protectorului tarii, pe 4 martie.

Bucataria lituaniana abunda in tipuri de mancare specifice zone climatice si este constituita din orz, cartofi, ciuperci, secara, sfecla, verdeturi, icre si ciuperci; are bineinteles elemente comune cu bucatele din Europa de Est, dar are

desigur si elemente distinctiv formate printr-o variate de inflente de-a lungul dominatiilor straine. Datorita mostenirii lor comune, lituanienii, polonezii, si evreii impart preparate si bauturi comune: exista asadr variante asemanatoare de galuste, gogosi. Tradiitiile germane au influentat si ele bucataria lituaniana introducand carnea de porc si preparatele din cartof: budinca de cartofi, pateul de cartofi si bineinteles prajitura baroca cunoscuta ca *Šakotis*. Cea mai exotica influenta a avut-o bucataria estica patrinsa aici o data cu trecerea lu Napoleon prin Lituania: *kibinai si čeburekai*-torte Napoleon.

Evenimente culturale petrecute intre secolele XVIII-XX in Lituania.

Tabelul de mai jos contine principalele evenimente istorice cu implicatie culturala in Lituania secolelor XVIII-XX.

Data sau perioada de timp	Evenimente petrcute in Marele Ducat al Lituaniei	Evenimente in Lituania Prusaca
Prima jumătate a secolului XVIII		Dupa o epidemie de ciurma declansata la inceputul secolului, autoritatile Prusce incep colonizarea loclitailor ramse goale din Lituania aducand colonisti prusaci; pe termen lung, au contribuit la germanizarea Ltuaniei Prusace
Jumatatea sec. XVIII		Preotul luteran, Kristijonas Donelaitis scrie prima opera fantastica din Lituania in limba lituaniana numita “Metai” publicata dupa moarte sa, la inceputul secolului al XIX-lea.
A doua jumătate a sec. XVIII	Incepe polonizarea lingvistica si culturala pe care lituanienii si bielorusii de pe teritoriul tarii o accepta fara a opune rezistenta.	
A doua jumătate a sec XVIII	Dispar ultimele forme ale religiei pagane; se renunta la divinizarea si adorarea persoanelor foarte cunoscute in istoria statului..	
1794	Renasterea Kościuszko determina sentimente patriotice in populatia urbanizata a Marelui Ducat al Lituaniei.	
Secolul al XIX-lea	Vorbitorii de limba lituaniana reusesc un urias salt in ceea ce priveste gradul de alfabetizare : de la un minim in secolul al XVIII-lea la o valoare de 70-80% la inceputul secolului XX. Lituanienii, polonezii si bielorusii	Are loc acelasi proces de alfabetizare al populatiei.

	se declara grupuri entice diferite.	
Prima jumătate a secolului XIX	Incepe Renasterea Poloneza; polonezii din Lituania contribuie bineinteles la prelungirea ei:cele mai cunoscute nume sunt Adam Mickiewicz, Ludwik Kondratowicz, cunoscuti ca <i>Syrokomla</i> .	Autoritatile prusace deschid primele scoli in zonele rurale, cu populatie lituaniana Intelectualii din Europa de Vest ajung sa cunoasca mai mult despre viata , cultura din Lituania, in special din publicatii prusace.
1800		Filosoful Immanuel Kant redacteaza un articol despre drepturile culturale ale lituanienilor.
1818 – 1825		Ludwig Rhesa publica poemul <i>Metai</i> si il traduce si in limba germana.
Jumatatea secolului XIX	Creste interesul intelectualilor polonezi pentru istoria si cultura Lituaniei Se fac cercetari arheologice si etnografice in Lituania.	
1835– 1841	Theodor Narbutt publica “istoria Lituaniei” scrisa in limba poloneza si care promova cultura si valorile poloneze; cu toate acestea arata nationalismul, istoria unica a Lituaniei.	
1845	“ <i>Obiceiuri ale vechilor lituanieni Aukštaitians si Samogitians</i> ” de Simonas Daukantas este publicata, fiind prima publicatie istorica aparuta in Lituania.	
A doua jumătate a sec. XIX	Zona de tranzitie dintre etnicii lituanieni si cei belorusi(zona oraselor Vilnius si Grodna)devine poloneza. Lituanienii devin episcopi la doua dintre diocesele etniei ceea ce are un efect pozitiv asupra constiintei nationale lituaniene. .	Cerintele culturale ale lituanienilor cresc; oricum populatia lituaniana din Prusia nu se asociaza noilor curente moderniste din cultura, ramanand in stilul traditional religios. Scolile primare lituaniene sunt transformate in scoli germane.. Lituanienii incep sa se opuna fenomenului de germanizare si realizeaza petitii, acesta fiind inceputul rezistentei etniei

		lituaniene in perioada moderna..
1864 – 1904	Autoritatile ruse interzic in mod public folosirea limbii lituaniene si a alfabetului latin; incep ample procese de manifestare su sunt refuzate cartile in lafabetul chirilic..	
	Lituaniienii editeaza carti in secret impartindu-le pe teritoriul Lituaniei.	Lituaniienii din Prusia contribuie la distributia de carti in Lituania
1883	Publicatia lunara <i>Aušra (Zorii)</i> incepe sa fie publicata in estul Prusiei; se fac pentru prima data diferente entice notabile intre lituanieni si polonezi.	
1905 –1918	Liderii lituanieni dezvoltă viața culturală a Lituaniei prin mijloace moderne; apar societăți culturale, coruri, teatre, cărți, ziare	
1918	Liderii lituanieni declară independența statului și proiectează o nouă Lituanie în teritoriile statului Limba lituaniană devine limba oficială a statului;	
1919	Primul teatrul lituanian își deschide porțile la Kaunas.	
1920	Au loc primele alegeri democratice	
1922	Este fondată Universitatea din Kaunas.	

Figure 6

4.4 Letonia

Teritoriul Letoniei a început să fie populat din anul 9000 î. Hr.; triburile baltice, strămoșii actualilor lituanieni au sosit aici în jurul anilor 3 000 î. Hr. În secolul al XII-lea germanii baltici s-au stabilit aici și au format nobilimea și patura conducătoare a societății iar letonii au devenit iobagi ceea ce a determinat germanizarea locuitorilor și avietii letone. În secolul al XIX-lea, când serbia a fost abolită are loc “trezirea Națională” un fenomen ce îi îndemna pe toți letonii să devină artiști și să facă studii fără a-și nega moștenirea etnică și culturală.

Letonia este divizată în mai multe regiuni culturale : Vidzeme, Latgale, Kurzeme și Zemgale cărora li se mai adaugă și Sēlija și Maliēna.

În ceea ce privește arhitectura letona, un element tipic pentru această țară sunt casele din barne; dispunerea caselor diferă în funcție de zona geografică, astfel în vest casele sunt dispuse central în jurul unei piețe, iar în est, se întâlnesc mai multe orașe, iar casele sunt poziționate de-a lungul străzilor (influență din Rusia).

Riga este capitala Letoniei; anul oficial recunoscut ca fiind fondarea Rigai este 1201 și el concide cu construirea primei fortărețe germane pe pământ leton. Nepotul Mitropolitului de Brema (Bremen), viitorul episcop Albert von Buxhoeveden, cu îndrituire de la Papa Inocențiu III, pune piatra de temelie a ceea ce astăzi este cunoscut sub numele de Domul din Riga, masivă catedrală catolică din centrul Rigai.

Din această cauză arhitectura și planificarea urbană a zonei medievale din centrul Rigai poartă urmele și influențele arhitectonicii medievale germanice existente în Brema.

Ulterior, influența germană a scăzut treptat datorită influenței clasicismului francez și olandez. Oricum, în pragul secolului XX, arhitectura Rigai este puternic influențată de mișcarea modernistă ce făcea furor în capitalele Europei apusene: Jugendstil, ori Art-Nouveau. Prin urmare, mulți dintre artiștii locali - în mare majoritate germani baltici - preferă reîntoarcerea imagistică la perioada medievală ori renașcentistă prezentă în Germania. Alții preferă bombasticul și abundența detaliilor pe fațade - în mare parte oameni de afaceri din Imperiul Țarist. Și nu în ultimul rând, sunt artiștii locali - deocamdată într-o postură minoritară - a căror proiecte se inspiră din arhitectura locală bastinată, letonă. Cea din urmă mișcare a fost cunoscută sub numele de Art-Nouveau-ul National, și a fost demarată de arhitecții finlandezi din perioada Imperiului Țarist.

Din punct de vedere arhitectonic, Riga este o mixtură medievală (tipic germanică), clasică (eclectică), Art-Nouveau (pană pe la 1914), funcționalistă (între cele două războaie), stalinistă (luând în considerare [re]construcțiile de după 1945), realist-socialistă (cu ameliorări treptate până prin 1990).

Actualmente, bumul arhitectonic din Riga de astăzi e marcat de prezența sticlei și cadrelor de oțel, însă foarte puține clădiri ajung să aibă vreo valoare turistică.

Muzeul Ocupației este un obiectiv ce trebuie neapărat vizitat pentru a înțelege pe deplin istoria Letoniei; a fost dedicat inițial eroilor sovietici iar arhitectura sa o face să pară o cutie împopotonată. Aici mai putem vedea și parcul Mezaparks, grădina zoologică, Biserica Sf. Petru, Piața Centrală și bineînțeles Andrejsala, insula artiștilor.

Cultura și figurile istorice ale locuitorilor Lituaniei din milenii și secolele anterioare se întâlnesc în monumentele arheologice. Cele mai atractive din punct de vedere vizual sunt fortificațiile dintre care se găsesc aici mai mult de 450; cele mai relevante sunt cele din Talsi, Kazdanga, Tervete, Mezotne, Daugamala, Aizkraukle și Jersika întărite cu numeroase fortificații, în jurul cărora s-au stabilit populații considerabile care stau martore istoriei, atât de însemnate pentru caracterul națiunii în fiecare țară. Monumente arheologice unice se întâlnesc în fortificațiile lacustră din Araisi, ce datează din secolele VIII-IX și a "barcilor diavolului" pietre acumulate din perioada epocii de bronz reprezentând barci uriașe cu rol de apărare.

În monumentele letone se găsesc reprezentate toate stilurile arhitecturale începând cu romantismul din epoca lui Ikskile, continuând cu goticul din bisericile Sf. Simon și Sf. Ioan ajungând până la stilul modern al secolului nostru. Cele mai interesante din Letonia sunt cele cu influențe baroce cum ar fi castelele din Rundale și Jelgava, casele Reintern și Dannestern din Riga, cu influențe clasice - castelele din Eleja, Arsenal din Riga și Daugavpils. Monumente de arhitectură sunt și parcurile

care inconjurau palatele regale antice-parcurile din Alúksne si zona verde din Riga ,
gradinile Vermanes si Viesturs.

Bibliografie

- Brown, Lester R., State of the World, A Worldwatch Institute Report on Progress Toward a Sustainable Society, W.W. Norton & Company, New York, 1992;
- Hoffman, George, A geography of Europe (including Asiatic USSR), Methuen and co. Ltd. London, 1953;
- Hoffman, George, Europe in the 1990's a geographic analysis, John Wiley & Sons, New York, 1990;
- Iancu, Dorin, Prin tarile Aurorei Boreale, Ed. Albatross, Bucuresti 1980;
- Kromm, David E., World Regional Geography, Saunders College Publishing, Philadelphia, 1981
- Marin, Ion,; Marian, Ion, Geografie Regionala: Europa, Ed. Universitara, Bucuresti, 2005
- Matei, Horia C., Statele lumii, mica enciclopedie de istorie, Ed. Meronia , Bucuresti 1999;
- Miloiu, Silviu Marian, O istorie a Europei Nordice si Baltice, ed. Cetatea de Scaun, Targoviste, 2004-vol 1 (De la Epoca Nationalismului la Razboiul Rece);
- Miloiu, Silviu Marian, O istorie a Europei Nordice si Baltice, ed. Cetatea de Scaun, Targoviste, 2004-2005, (De la Razboiul Rece la Era Globalizarii);
- Nastase, G.I., Cunostinte folositoare din lumea larga, Lituania;
- Radu, George, Finlanda, Ed. 13 decembrie 1918, Bucuresti 1976;
- Radu, George, Finlanda, la noi acasa, Ed. ARA, Bucuresti 1993;
- www.virtual.finland.fi

Cuprins

PARTEA I.....	1
1. Spatiul fino-ugric.....	3
PARTEA A II-A.....	4
2. Caractere generale.	4
2.1.Finlanda.....	4
2.2.Lituania	5
2.3.Estonia.....	7
2.4. Letonia.....	7
PARTEA A III-A	9
3. Istoria aparitiei si evolutia statelor	9
3.1.Finlanda.....	9
3.2.Estonia.....	12
3.3.Lituania	13
3.4.Letonia.....	14
PARTEA A IV-A	14
4. Populatia si asezarile in spatiu fino-ugric	15
4.1.Finlanda.....	15
4.2.Lituania	16
4.3.Estonia.....	17
PARTEA A V-A.....	17
5. Elemente culturale in spatiul fino-ugric.....	17
5.1.Finlandezii.....	17
4.2.Estonia.....	22
4.3. Lituania.....	24
4.4Letonia	28
6. Bibliografie.....	29
Figure 1.....	5
Figure 2.....	6
Figure 3.....	8
Figure 4.....	9
Figure 5.....	17
Figure 6.....	28